

**„Nasilje među mladima i nasilje u vezama mladih“
Analiza zakona**

www.fondacijacure.org

Naslov:
„Nasilje među mladima i nasilje u vezama mladih“ – Analiza zakona

Autorka:
Bojana Trninić

Dizajn i prelom:
Peđa Miličević

Izdavačice:
Fondacija CURE

Štampa:
CPU

Tiraž:
300

Sarajevo, 2013.

Fondacija CURE
„Rodno uvjetovano nasilje: Pogled iz drugog ugla – Nasilje u vezama mladih“

1. SADRŽAJ

1. SADRŽAJ	3
2. SAŽETAK	4
3. UVOD	7
4. METODOLOGIJA	10
5. POLITIKE	11
1. Politike usmjerene na problem nasilja u porodici.....	11
2. Politike usmjerene na jednakost polova i zabranu diskriminacije.....	17
3. Politike o mladima.....	20
6. ZAKLJUČAK	21
7. PREPORUKE	23
8. DODACI	28
9. O AUTORICI	37
10. O FONDACIJI CURE	37

---

2. SAŽETAK

U okviru projekta “Rodno uvjetovano nasilje: Pogledi iz drugog ugla – Nasilje u vezama mladih sprovodi se i ova analiza zakona pod nazivom „**Nasilje među mladima i nasilje u vezama mladih**“.

Osnovna svrha ove analize zakona je da se ispita u kojoj mjeri i kako razne javne politike determinišu nasilje među mladima i njihov uticaj na stavove i ponašanje mladih. Ova analiza služi da se sagledaju svi značajni dokumenti koji tretiraju ova pitanja ali i da se sagleda mogućnost i potreba šta je neophodno činiti kako bi se pristupi i vrijednosti harmonizovali, sistematizovali i doprinijeli kvalitetnijem životu mladih bez nasilja i konflikata.

Detaljnije su ispitane javne politike u oblastima: 1. Politike usmjerene na problem nasilja u porodici; 2. Politike usmjerene na rodnu jednakost i zabranu diskriminacije; 3. Politike o mladima. Zakoni i strategije koji su analizirani su slijedeći: *Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Federacije BiH; Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske; Strategija za borbu protiv nasilja u porodici u Republici Srpskoj; Strategija za borbu protiv nasilja u Federacije BiH; Zakon o mladima Federacije BiH; Zakon o ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini; Zakon o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine.* Osim analize pomenutih zakona podaci su prikupljeni direktnim putem, odnosno kontaktiranjem entitetskih ministarstva zdravlja, obrazovanja i ministarstava, koja u svojoj nadležnosti imaju mlade i preko radnih sastanka sa predstavnicima relevantnih nevladinih organizacija, institucija i škola, koji su održani u Sarajevu

i Banjoj Luci.

Ova analiza pokazuje da većina zakonskih rješenja i javnih politika nema dovoljne posvećenosti temama nasilja nad mladima i među mladima po bilo kom osnovu. Iako se radi o uopštenim zakonima koji ne mogu u svom sadržaju da se detaljno bave ovom temom, ipak je sramotno da se jedna svakodnevna negativna pojava u društvu kao što je nasilje ne tretira na adekvatan način.

Neki od najvećih problema i nedostataka su:

- *Ne postoji strategija smanjenja nasilja među vršnjacima na nivou BiH niti bilo koji dokumenti koji isključivo tretiraju nasilje u školi među srednjoškolcima, na drugim nivoima.*
- *Ne postoji koordinisan pristup u izradi politika, strategija, dokumenta, akcionih planova na različitim administrativnim nivoima niti sa relevantnim nevladinim organizacijama i udruženjima.*
- *Nije sprovedena evaluacija nad dokumentima čiji periodi implementacije su istekli.*
- *Pristupi rješavanja problema neformalnim obrazovanjem nisu zastupljeni u značajnoj mjeri. Ne postoji sistem licenciranja programa neformalnog obrazovanja koji bi omogućio priznavanje efikasnog programa prevencije nasilja među mladima.*

Rezultat ove analize su preporuke, koje mogu biti korisne u formuliranju zahtjeva i ciljeva zagovaranja koji će, nadamo se, dovesti do boljeg kreiranja politika i zakonskog okvira, kvalitetnih preventivnih programa te unaprijediti transparentnost rada institucija i iskoristiti

---

sve institucionalne i vaninstitucionalne kapacitete.

Preporuka 1. - Saradnja javnih institucija i NVO-a

U velikom dijelu analiziranih dokumenta organizacije civilnog društva su prepoznate kao važan segment uključen u kreiranje i realizaciju mjera vezanih uz prevenciju nasilja. Ono na čemu se može poraditi i što jeste preporuka, da se radi na boljem i institucionalnijem umrežavanju institucija i NVO-a u ovoj oblasti. Potrebno je da se formira lista „mreže podrške“ borbi protiv nasilja među mladima, na svim nivoima (lokalni, kantonalni, entitetski, državni).

Preporuka 2. - Praćenje realizacije strategija i transparentnost

Prikupljanje podataka o nasilju među djecom i mladima, razvoj, provođenje, praćenje i financiranje preventivnih programa je odgovornost tijela državne vlasti, regionalne i lokalne uprave i samouprave. Javne ustanove moraju biti otvorene za građane/ke i pružiti tražene informacije. I dok je dio politika dostupan javnosti na internetskim stranicama, situacija je drugačija s izvještajima o praćenju i monitoringu određenih politika.

Preporuka 3. - Poboljšati zakonski okvir u BiH i njegovu implementaciju

Nedostatak zakona o maloljetničkim predstupnicima je jedan od ključnih problema za nepostojanje adekvatnih sankcija koje bi imale kako korektivni karakter tako i edukativni karakter u cilju smanjenja nasilja među mladima. Neadekvatno sprovođenje postojećih zakona u BiH (npr. Maloljetnici ne smiju da se kreću poslije 23. sata bez nadzora staratelja/roditelja) je opšteprisutno i mora se poraditi na njihovoj promociji i sprovođenju. Svi zakoni koji se mogu ticati nasilja među mladima moraju biti sinhronizovani i u svojim maksimalnim kapacitetima odgovarati potrebama smanjenja nasilja. (Krivični zakon, porodični zakon, Zakon o mladima,

Zakon o ravnopravnosti itd.)

Preporuka 4. - Raditi na prevenciji

Potrebno je razviti dugoročnu strategiju prevencije nasilja koja će uključiti i sistemsko prikupljanje informacija o provođenju programa prevencije institucija i organizacija civilnog društva i vrednovanja tog programa prevencije na korisnike/ce. Potrebna je i bolja koordinacija institucija i OCD-a koji rade na prevenciji u lokalnoj zajednici te izraditi katalog/popis preporučenih programa koji bi bili dostupni svim učesnicima. Kreirati posebne obuke stručnog usavršavanja prosvjetnih, zdravstvenih i drugih radnika/-ica na temu identifikovanja kategorija rizičnog ponašanja učenika/-ica i njihovu izloženost nasilju.

3. UVOD PRIJE UVODA

Fondacija CURE (CURE) je feminističko-aktivistička organizacija koja djeluje za jednakost spolova i rodova zalagajući se za pozitivne društvene promjene putem obrazovnih, umjetničko-kulturnih i istraživačkih programa. Organizujući afirmativne akcije CURE slave snagu i moć žena, te rade na osnaživanju osoba kako bi postali/e pokretači/ce društvenih promjena u BiH i svijetu. Feministički aktivizam je omogućio siguran prostor u kojem su žene jake, neustrašive, sposobne i ujedinjene sa svim svojim različitostima.

CURE je organizacija profesionalaca/ki i volontera/ki koji/e izlaze na ulice u znak javnog protesta protiv nasilja, diskriminacije, kršenja zakona i osnovnih ljudskih prava, organiziraju performanse protiv nasilja, pozivaju umjetnike/ce, naučnike/ce, edukatore/ice, aktiviste/ice, građane/ke na akciju i konkretan lični doprinos za kreiranje boljeg i zdravijeg

---

bosanskohercegovačkog društva.

U okviru projekta “Rodno uvjetovano nasilje: Pogledi iz drugog ugla – Nasilje u vezama mladih” finansiranog od strane cfd - Christlicher Friedensdienst sprovodi se i ova analiza zakona pod nazivom „**Nasilje među mladima i nasilje u vezama mladih**“.

Cilj ove analize je da se ispita u kojoj mjeri i kako razne javne politike determinišu nasilje među mladima i njihov uticaj na stavove i ponašanje mladih. One mogu biti korisne u formulisanju zahtjeva i ciljeva zagovaranja koji će, nadamo se, dovesti do boljih politika i zakonskog okvira, kvalitetnih preventivnih programa te unaprijediti transparentnost rada institucija i iskoristiti sve institucionalne i vaninstitucionalne kapacitete.

Prema poslednjim dostupnim podacima iz Izvještaja BiH Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice o sprođenju Strategije za borbu protiv nasilja nad djecom u BiH 2007-2010, za 2010 godinu do kraja iste godine u Bosni i Hercegovini zabilježeno je **5087 slučajeva nasilja nad djecom**. Najčešće su djeca žrtve nasilja od strane roditelja/staratelja, rođaka, nastavnika/ica- osoba kojima bi trebalo vjerovati i nerijetko svojih vršnjaka.

U isto vrijeme, procjenjuje se da puno veći broj djece i mladih nastavlja da pati u tišini, živeći u strahu i boli, nemajući znanje, mogućnost i resurse da se suprostave.

Nasilje među mladima i nasilje u vezama mladih može imati neposredne, ali i dugoročne posljedice za žrtve, počinitelje/ice, porodice i zajednicu. Neophodno je raditi s mladima na prevenciji nasilja jer je to doba kada ulaze u prve veze i vrlo često ne prepoznaju neke vrste ponašanja u svojim vezama kao nasilje. Nužno je raditi i na prepoznavanju i uklanjanju rodni

stereotipa i mitova o nasilju koji opravdavaju i podržavaju nasilje protiv žena. Uzme li se u obzir ozbiljnost i složenost problema očigledno je da korisna reakcija zahtjeva trajnu posvećenost i saradnju zajednice, osoba na pozicijama odlučivanja, te stručnjaka i stručnjakinja.

S obzirom na rasprostranjenost i dimenzije problema potrebno je ulaganje u dugoročne projekte prevencije s ciljem promjene stavova u vezi s rodnim ulogama i jednakošću polova. Međutim, prevencija, da bi bila efikasna mora biti popraćena adekvatnim zakonodavstvom i javnim politikama.

Osnovna svrha ove analize zakona je da se ispita u kojoj mjeri i kako razne javne politike determinišu nasilje među mladima i njihov uticaj na stavove i ponašanje mladih. Ova analiza služi da se sagledaju svi značajni dokumenti koji tretiraju ova pitanja ali i da se sagleda mogućnost i potreba šta je neophodno činiti kako bi se pristupi i vrijednosti harmonizovali, sistematizovali i doprinijeli kvalitetnijem životu mladih bez nasilja i konflikata.

Izvještaj je segmentiran tako da, nakon uvoda, slijedi analiza pojedinačnih politika. Detaljnije su ispitane javne politike u oblastima:

- 1 Politike usmjerene na problem nasilja u porodici**
- 2 Politike usmjerene na rodnu jednakost i zabranu diskriminacije**
- 3 Politike o mladima**

4. METODOLOGIJA

Metodološka analiza svih nabrojanih politika i zakona najčešće podrazumijeva pregled osnovnih zakona koji čine pravni okvir i strategija koje se odnose na provođenje zakonskih normi. Uz analizu samih dokumenata, kod nekih politika prikazani su i akteri koji su učestvovali u donošenju politike.

Podaci su prikupljeni direktnim putem, odnosno kontaktiranjem entitetskih ministarstva zdravlja, obrazovanja i ministarstava, koja u svojoj nadležnosti imaju mlade. lokalnih vlasti, institucija, srednjih škola, organizacija civilnog društva ali i iz sekundarnih izvora kao što su zakoni i strategije koji su dostupni na web stranicama ili službenim glasicima.

Istraživački proces bio je izuzetno zahtjevan jer je, u nekim slučajevima, bilo teško doći do podataka od nadležnih ministarstva. Tokom analize pokazalo se da podaci ili ne postoje ili se ne prikupljaju sistematski. Jedan od razloga predstavlja neznanje i neinformiranost službenih osoba ili prebacivanje odgovornosti na kolege/ice, zatim ignorisanje zakonskog roka za dostavu odgovora koje je rezultovalo ili slanjem odgovora daleko nakon zakonskog roka ili pak ne dobivanjem traženih informacija. Takođe, u nekim slučajevima bila je vidljiva i velika količina nepovjerenja prema organizacijama civilnog društva koje provode ovakav tip analize.

Osim analize i upitnika, u okviru ove analize su organizovane i dvije radne grupe (Banja Luka i Sarajevo), koje su okupile stručnjake i stručnjakinje iz oblasti rada sa mladima i sprečavanju nasilja. Zaključci i prijedlozi radnih grupa su inkorporirani u ovaj izvještaj o analizi zakona

5. POLITIKE

1. Politike usmjerene na problem nasilja u porodici

(Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Federacije BiH, Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske, Strategija za borbu protiv nasilja u porodici u Republici Srpskoj, Strategija za borbu protiv nasilja u Federaciji BiH)

Kada govorimo o kršenju ljudskih prava ne možemo da ne spomenemo nasilje u porodici kao jedno od osnovnih vidova kršenja. Države su potpisivanjem UN konvencije o ljudskim pravima¹ preuzele obavezu na sebe da preuzmu mjere koje će osigurati odgovornost počinioca i zaštitu žrtve nasilja u porodici. Niz mjera koje može izreći sud, postale su važno sredstvo koje države treba da stave na raspolaganje žrtvama.

Bosna i Hercegovina je slijedila primjer drugih zemalja i 2005. godine entiteti su usvojili zakone o zaštiti od nasilja u porodici. Cilj ovih entitetskih zakona jeste da žrtvama pruži zaštitu primjenom niza zaštitnih mjera. Glavne zaštitne mjere su udaljenje počinioca iz stambenog prostora, ili zabrana približavanja žrtvi.

Ipak, implementacija ovih zakona i zaštitnih mjera nije na visokom nivou. Jedan od razloga je taj što većina službenika/ca u nadležnim institucijama nije prošla odgovarajuću obuku o nasilju u porodici tako da ne mogu da sprovedu zakon na odgovarajući način. Dodatna poteškoća je ta

¹ **Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima** je deklaracija koju je usvojila Generalna skupština Ujedinjenih nacija (A/RES/217, 10. decembra 1948. u palati Šalot u Parizu), čime je predstavljeno opštee viđenje organizacije vezano za pitanja ljudskih prava garantovanih ljudima.

što se zaštitne mjere često shvataju kao jedinstven oblik zaštite osobe nad kojom se vrši nasilje.

Ovi zakoni se ne bave kategorijom mladih pojedinačno i reklo bi se da nemaju veze sa nasiljem i mladima, ali s obzirom da su mladi dio porodice i većinom su svjedoci/kinje nasilja, a ne rijetko i same žrtve porodičnog nasilja, ovi zakoni su jedni od ključnih koji se tiču mladih.

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske² sadrži odredbe kojima se istovremeno sankcioniše počinitelj i izriču mjere za zaštitu žrtve. Sudije u praksi primjenjuju Zakon o zaštiti za izricanje novčanih kazni za prekršajno djelo nasilja u porodici, dok se mjere za zaštitu osobe nad kojom se vrši nasilje rijetko izriču. Zahtjevi za izricanje zaštitnih mjera, koje su definisane Zakonom o zaštiti od nasilja FBiH³, rijetko se podnose, a i kada su podneseni, o njima se ne odlučuje po hitnom postupku. Važno je znati da zaštitne mjere služe da se pomogne žrtvi, treba uvijek da budu dostupne žrtvi i nisu jedini izvor zaštite nego predstavljaju ključni element zaštite. Misija OEBS-a je analizirala 289 predmeta nasilja u porodici koji su praćeni u sklopu Programa Misije za praćenje rada pravosudnog sektora. U većini ovih predmeta izrečene su uslovne osude, skoro 77,2% (ili 223 predmeta); kazne zatvora izrečene su u samo 8,3% od ukupnog broja predmeta (ili 24 predmeta); a počinioci su kažnjeni novčanom kaznom u 13,5% predmeta (ili 39 predmeta)⁴. Ono što je ipak evidentno u oba entiteta jeste da se mjere ne sprovode ni u slučajevima kada su izrečene.

Važno je istaći da oba zakona propisuju da službene osobe, članovi porodice, ali i građani/

2 Službeni glasnik RS, br. 118/05, stupio na snagu 1. januara 2006. godine. Izmjene i dopune objavljene su u Službenom glasniku RS, br. 17/08, a stupile na snagu 6. marta 2008. godine

3 Službene novine FBiH, br. 22/05, stupio na snagu 7. oktobra 2005. godine. Izmjene i dopune objavljene su u Službenim novinama FBiH, br. 51/06, a stupile na snagu 7. septembra 2006. godine

4 Krivična odgovornost i sankcionisanje počinitelja nasilja u porodici - Analiza i preporuke o krivičnopravnim sankcijama u predmetima nasilja u porodici u Bosni i Hercegovini, dostupno na sljedećoj stranici: http://www.oscebih.org/documents/osce_bih_doc_2012022017152706ser.pdf

ke, imaju obavezu policiji prijaviti nasilje u porodici. Za službene osobe, koje ne prijave nasilje, smatra se da su počinile prekršaj i mogu biti kažnjeni novčanom kaznom. U slučajevima gdje su žrtve nasilja punoljetne osobe, dobijanje zdravstvene i psihosocijalne pomoći je moguće i bez obaveze stručnog osoblja da djelo automatski prijavi policiji. **To nije slučaj kod nasilja nad djecom, maloljetnicima, kada je život žrtve u opasnosti**, ili ako odrasla osoba pati od duševne bolesti. Minimum koji se treba poštovati u slučajevima nasilja u porodici je princip poštovanja ličnog integriteta i privatnosti žrtava, kao i omogućiti svim nadležnim osobama praktičnu primjenu⁵.

Savjet ministara BiH je u martu 2009. godine usvojio Strategiju prevencije i borbe protiv nasilja u porodici u Bosni i Hercegovini od 2009. do 2011. godine⁶. Strategija ima šest osnovnih ciljeva koji obuhvataju legislativu, umrežavanje stručnih servisa, edukaciju i senzibiliziranje profesionalaca/kinja i javnosti, multidisciplinarni model postupanja u prevenciji i zaštiti od nasilja, te jedinstvenu bazu podataka i jedinstvenu SOS liniju za prijavljivanje nasilja u porodici. Strategija je dala osnovu da entitetske vlade usvoje svoje strategije.

Vlada Republike Srpske je razmatrala Strategiju za borbu protiv nasilja u porodici u Republici Srpskoj 2009–2013.g.⁷. Pored primjenjivog i funkcionalnog normativnopravnog okvira za sprečavanje i suzbijanje nasilja u porodici i unapređenja znanja o razmjerama i aspektima problematike nasilja u porodici, osnovni ciljevi strategije su uspostavljanje efikasnog sistema zaštite i prevencija nasilja u porodici, kao i povećanje svijesti stanovništva o nasilju kao

5 Nasilje u porodici – odgovor nadležnih institucija i zaštita žrtava u FBiH i RS, dostupno na http://www.oscebih.org/documents/osce_bih_doc_2010092008370731bos.pdf

6 Strategija prevencije i borbe protiv nasilja u porodici u BiH 2009-2011, dostupno na <http://www.arsbih.gov.ba/images/documents/strategija.pdf>

7 Strategija za borbu protiv nasilja u porodici u RS 2009-2013, dostupno na <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/centri/gendercentarrs/media/vijesti/Documents/Strategija%20za%20borbu%20protiv%20nasilja%20u%20porodici%20u%20Republici%20Srpskoj%20202009-2013%2020prijedlog%20latinica.pdf>

---

društvenom problemu.

Strategija za borbu protiv nasilja u porodici u Republici Srpskoj prepoznaje važnost rada na obrazovanju i vaspitanju kao jedne od važnih metoda u sprečavanju nasilja.

Neke od Preporuka za aktivnosti su:

- Osmisliti i provesti posebne programe obuke i osposobljavanja nastavnika/ica i stručnih saradnika/ica predškolskih, osnovnoškolskih i srednjoškolskih ustanova, prvenstveno pedagoga/inja i psihologa/inja, kako bi bili/e u mogućnosti da uoče problem nasilja i adekvatno reaguju na isti (pruže terapijsku intervenciju djeci);
- Kreirati posebne obuke stručnog usavršavanja prosvjetnih radnika/ica na temu identifikovanja kategorija rizičnog ponašanja učenika/ica i njihovu izloženost nasilju u porodici, seksualnom uznemiravanju i zloupotrebi alkohola i psihotropnih supstanci;
- U okviru fakulteta koji obrazuju nastavnički kadar uvesti predmete koji pokrivaju tematiku rodne ravnopravnosti i nasilja u porodici, kako bi se stekla osnovna znanja o ovim pitanjima, a posebno kako bi se mogle identifikovati žrtve, pogotovo djeca izložena nasilju, te postupati u skladu sa njihovim potrebama;
- U nastavne planove za osnovne i srednje škole ugraditi programe nenasilne komunikacije, jačanja tolerancije i poštovanja ljudskih prava, sastavni dio koji bi, primjenom koncepta ljudskih prava, bio dio programa posvećen rodnim ulogama i stereotipima;

Sve navedene preporuke su takođe navođene kao neophodne i u okviru radnih grupa koje su okupljale stručnjake/inje iz ovih oblasti, jedni od zaključaka i preporuka koji su navođeni kao preko potrebni za sprečavanje nasilja su:

- Nastavnici/ce moraju biti osposobljeni/e da prepoznaju nasilje, bez obzira da li su stručna lica ili ne - Svaki čas je odgojni.
- Prevencije i edukacije trebaju da se rade sa zdravstvenim institucijama, policijom. Podrška u vidu savjetovanja, praćenja.
- Povećanje broja stručnog osoblja koji radi na ovoj temi
- Prosvjetno pedagoški zavodi/nadežna ministarstva treba da imaju listu savjetodavnih organizacija i institucija, NVO i drugih koji bi mogli/e nadomjestiti nedostatak državnih sredstava i institucija koje se bave ovom temom. – obezbijediti kriterije i monitoring tih institucija.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je na svojoj 77. sjednici, održanoj 13. 11. 2008. godine usvojila Strateški plan za prevenciju nasilja u obitelji za Federaciju Bosne i Hercegovine 2009-2010⁸. Strategija je nastala kao rezultat integrisanog, intersektorskog djelovanja Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke, Federalnog ministarstva pravde, Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, Federalnog ministarstva zdravstva, Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova, Federalnog zavoda za statistiku, Federalnog zavoda za zapošljavanje, Federalnog zavoda za programiranje razvoja, Zavoda za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine, Agencije za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, Hercegovine, Centra za edukaciju sudija i tužilaca, te nevladinog sektora - „Sigurne mreže, a pod koordinacijom Gender Centra

---

8 Strateški plan za prevenciju nasilja u obitelji za FBiH 2009-2010, Službene novine Federacije BiH, broj 75/08

Federacije Bosne i Hercegovine.

Osnovni ciljevi Strategije su usklađivanje postojećih i donošenje novih propisa koji regulišu oblast nasilja u porodici, uspostavljanje sistema finansiranja preventivnog djelovanja; rad sa nasilnim osobama; uspostavljanje efikasne mreže stručnih servisa u obrazovnim institucijama za zaštitu djece od nasilja prouzrokovanog stanjem u porodici; kontinuirana edukacija profesionalnih kadrova o problemu nasilja u porodici i potrebi zaštite žrtava nasilja u porodici sa pravnog, obrazovnog, zdravstvenog, psihološkog, socijalnog i ekonomskog aspekta; razvijanje jedinstvenog modela postupanja u prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici; edukacija javnosti o problemu nasilja u porodici.

Rješenjem Vlade Federacije Bosne i Hercegovine V broj 1160/11 od 13. 10. 2011. godine imenovan Stručni tim za izradu i praćenje provedbe Strategije za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici (2013-2017). Stručni tim za izradu i praćenje provedbe Strategije za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici (2013-2017) je zadužen da dostavi Vladi Federacije Bosne i Hercegovine šestomjesečni izvještaj o provođenju Strategije.

Kako bi se ostvarila vizija Strategije za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici (2013-2017), definisani su strateški ciljevi i indikatori kojima će se mjeriti stepen njihovog ostvarenja.

Definisano je pet strateških ciljeva: (i) usklađivanje normativno-pravnog okvira u oblasti nasilja u porodici sa domaćim i međunarodnim standardima iz ove oblasti; (ii) unapređivanje znanja i vještina osoba koje se profesionalno bave pitanjima nasilja u porodici; (iii) unapređivanje metodologije za prikupljanje podataka o slučajevima nasilja u porodici; (iv) povećanje društvene svijesti o nasilju u porodici i oblicima nenasilničkog ponašanja i (v) razvijen multidisciplinarni pristup u lokalnim zajednicama u pružanju odgovarajućih vidova zaštite i tretmana žrtava

nasilja u porodici i rada sa osobama koje su počinile nasilje u porodici.

Indikatori koji se trebaju pratiti tokom realizacije Strategije su: stepen smanjenja svih oblika nasilja u porodici, stepen uspostavljanja sistema djelovanja i zaštite i stepen ujednačenosti sistema djelovanja i zaštite.

2. Politike usmjerene na jednakost polova i zabranu diskriminacije

(Zakon o ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini, Zakon o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine)

Politika ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini prvi put je formalizovana usvajanjem Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini⁹. Njime se potvrđuju obaveze preuzete prihvatanjem Pekinške deklaracije i platforme za akciju (iz 1995. godine) kao i Deklaracije iz Kaira iz 1994. godine. Na samom početku država Bosna i Hercegovina se obavezala i definisala da „[...] puna ravnopravnost spolova garantuje se u svim sferama društva, a naročito u oblasti obrazovanja, ekonomiji, zapošljavanju i radu, socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti, sportu, kulturi, javnom životu i medijima, bez obzira na bračno i porodično stanje [...]” (član 2, Zakon o ravnopravnosti spolova).

Sam Zakon o ravnopravnosti spolova je rodno neutralan i „[...] promoviše i štiti ravnopravnost polova, garantuju se jednake mogućnosti i ravnopravan tretman svih osoba bez obzira na pol, u javnoj i u privatnoj sferi društva, te uređuje zaštitu od diskriminacije na osnovu pola.” (član 1, Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini prečišćeni tekst¹⁰).

9 Zakon o ravnopravnosti spolova BiH, Službeni glasnik BiH, broj 16/03

10 Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH - prečišćeni tekst, Službeni glasnik BiH, broj 32/10

Termin „rod” koristi se samo jednom u Zakonu, i to u članu 9, stav 1, „[...] spol predstavlja biološke i psihološke karakteristike po kojima se razlikuju osobe muškog i ženskog pola, a označava i gender/rod kao sociološki i kulturološki uslovljena razlika između osoba muškog i ženskog pola i odnosi se na sve uloge i osobine koje nisu uslovljene ili određene isključivo prirodnim ili biološkim faktorima, nego su prije proizvod normi, prakse, običaja i tradicije i kroz vrijeme su promjenljivi”. Ove definicije možemo prihvatiti kao definicije za pojmove „pol” i „rod”, ali nije napravljena neka stvarna razlika među njima. To pokazuje da institucije, pravni i administrativni okvir ni jezik, ne prepoznaju i ne koriste pojam roda iako je već godinama prisutan u stručnoj literaturi, medijima i svakodnevnoj komunikaciji.

Bosna i Hercegovina se, kao potpisnica Pekinške deklaracije i platforme za akciju, obavezala da će pripremiti Državni akcioni plan za poboljšanje položaja žena. Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine¹¹ izradila je Agencija za ravnopravnost spolova BiH u saradnji sa Gender centrom Republike Srpske i Gender centrom Federacije Bosne i Hercegovine. Gender akcioni plan predstavlja petogodišnji strateški dokument za integraciju principa ravnopravnosti polova u svim oblastima. Vijeće ministara BiH je 27. jula 2010. godine usvojilo i Akcioni plan za implementaciju UN Rezolucije 1325 „Žene, mir i sigurnost” u BiH¹². Akcioni plan sadrži osam ciljeva: 1. povećanje broja žena na mjestima donošenja odluka; 2. povećanje broja žena u vojnim i policijskim snagama; 3. uključivanje žena u mirovne misije; 4. deminiranje; 5. trgovina osobama; 6. pomoć ženama i djevojčicama koje su bile žrtve za vrijeme ratnih sukoba; 7. provođenje obuka državnih službenika/ca; i 8. saradnja vladinih, nevladinih i međunarodnih organizacija. Primarni cilj Akcionog plana je poboljšanje položaja žena civilnih žrtava rata,

11 Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine, Službenik glasnik BiH, br. 41/09

12 Akcioni plan za implementaciju UN Rezolucije 1325 „Žene, mir i sigurnost”, Službeni glasnik BiH, br. 92/10

veća participacija žena na mjestima donošenja odluka, te u okviru vojnih, policijskih snaga i mirovnih misija. Time je skrenuta pažnja na diskriminaciju žena, sa posebnim osvrtom na određene oblasti u društvu, ali izostala je definicija i opis uloge muškaraca s obzirom na glavni problem i politiku ravnopravnosti. U statističkom pregledu pokazatelja koji se odnose na zastupljenost žena u zakonodavnim i izvršnim organima vlasti, u vojnim i policijskim snagama, vidljiv je društveno povlašten položaj muškaraca u odnosu na žene. Ni u jednom od ovih dokumenata nije dat osvrt na patrijarhalno uređenje i zaostavštine takvog uređenja, stereotip, rodni režim koji dovode do dodatne diskriminacije žena, ali i druge vidove društvene hijerarhije i diskriminacije koje se tiču čak i muškaraca.

Analizirajući različite nacionalne politike evidentno je da tijela nadležna za sprovođenje i praćenje ravnopravnosti polova ne prate djelotvornost politika s obzirom na potrebe muškaraca i žena, a njihova analiza u potpunosti nedostaje. Posebno je evidentno da ne postoji analiza efekata na status i položaj muškaraca.

Mladi ni u ovim zakonima nisu istaknuti kao posebna kategorija, ali neupitan je uticaj ovog zakona na razvijanje svijesti o ravnopravnosti polova i samim tim sprečavanje nasilja među mladima zasnovanog na rodu.

Takođe, iste analize za rezultat nemaju mnogo promjena pri primjeni politika ravnopravnosti polova skoro ni na jednom polju u društvu. Ravnopravnost polova je uglavnom stavljena na margine kod političkih struktura, donositelja odluka, kao i kod onih koji ih sprovode. Pominje se samo u političkoj retorici kao pokazatelj slaganja sa „ispravnim” stavovima.

Ipak, ono što je pozitivno jeste da politika rodne ravnopravnosti postoji bar u zakonu, pa se to može koristiti kao jak argument u borbi za osnovna prava. Time je povećana svijest građana i javnosti o važnosti ove teme.

3. Politike o mladima

(Zakon o mladima Federacije BiH)

Zakoni o mladima Federacije Bosne i Hercegovine¹³ je usvojen je u oba doma parlamenta Federacije BiH po redovnom postupku na prijedlog Komisije za pitanja mladih Predstavničkog doma – (DN – 11.3.2010., PD – 28.4.2010, broj 36/10.

Zakon ne polaže pažnju na sve veću prisutnost nasilja među mladima (nasilja zasnovanog na rodu, vršnjačkog nasilja, nasilja na sportskim terenima i drugim oblicima nasilja među mladima) te se u navedenom zakona o mladima ne spominje nasilje kao specifična pojava.

Zakon o mladima Federacije BiH spominje u svojim ciljevima – provođenje principa nediskriminacije, solidarnosti i etičnosti u svim aktivnostima koje se tiču pitanja mladih što se može protumačiti kao prostor za rad na prevenciji nasilja među mladima.

Takođe član 5. Zakona o mladima FBiH ističe da podrška mladima treba posebno da (...) provodi politike kojima se djeluje na negativne trendove po mlade, što je takođe prostor za djelovanje sprečavanja nasilja nad mladima i među mladima po bilo kom osnovu, ako se nasilje smatra kao negativan trend. Isti član ovog Zakona navodi da je potrebno da se mladi štite od opasnosti karakterističnih za njihovu dob, ne navodeći konkretno na koje opasnosti se

¹³ Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine, objavljen u Službenim novinama FBiH br. 36/10

misli.

Iako se ni jednom riječju ne spominje nasilje nad mladima i među mladima kao dio Zakona o mladima FBiH, obaveze mladih u ovom zakonu definisane članom 7. ističu da su mladi treba da (...) poštuju i zagovaraju vrijednosti mira i tolerancije u komunikaciji sa svim ljudima i ne diskriminišu ih po bilo kom osnovu.

6. ZAKLJUČAK

Ova analiza pokazuje da većina zakonskih rješenja i javnih politika nema dovoljne posvećenosti temama nasilja nad mladima i među mladima po bilo kom osnovu. Iako se radi o uopštenim zakonima koji ne mogu u svom sadržaju da se detaljno bave ovom temom, ipak je sramotno da se jedna svakodnevna negativna pojava u društvu kao što je nasilje ne tretira na adekvatan način.

Kao jedno od rasprostranjenijih vidova nasilja među mladima, rodno zasovano nasilje je takođe vrlo malo obrađeno u analiziranim zakonima. Većina regulativa potpuno su rodno i polno neutralne, dok zakoni o ravnopravnosti polova, kako na državnom nivou tako i entitetski, prepoznaju specifične potrebe oba pola, neravnopravnosti polova i predlažu da se na ovo pitanje obrati posebna pažnja pri kreiranju regulativa koje mogu da prepoznaju ove potrebe. Važno je naglasiti da ni jedna politika, ni državna ni entitetska, ne prave razliku između pola i roda, tj. poistovjećuju ih.

Politike koje su, bar dijelom, osjetljive na specifičnosti vezane za pol i rod, uglavnom su vezane za potrebe, probleme i poziciju žena. Razlozi za ovo leže u višegodišnjoj borbi za veća

prava žena, njihovu ravnopravnost sa muškarcima, kao i realizaciji međunarodnih standarda i mehanizama za zaštitu ženskih ljudskih prava. Takođe se može reći da je uticaj državne i entitetskih politika, kao i rezultati njihove primjene na odnose žena i muškaraca i njihov položaj, dosta mali, ograničen i ne tako vidljiv. Ne postoji poseban mehanizam ni preoruka za razvijanje svijesti o rodnoj ravnopravnosti među mladima kao jedan vid sprečavanja rodno zasnovanog nasilja među mladima.

Regulative, smjernice i politike koje se bave odnosima između polova i ravnopravnošću polova, a koje su najvidljivije i najčešće se pominju, jesu one u oblasti nasilja u porodici. U represivnim mjerama i tretmanu nasilnika indikativno je da se misli na muškarce jer su oni najčešće počinioci nasilja u porodici.

Ipak, i dalje je vidljiva i prisutna jaka tradicionalna spona i stavovi o tome kakav bi odnos između muškarca i žene trebalo da bude. Stoga je potrebno raditi na jačanju svijesti građanstva, ali i na zakonskoj regulativi koja bi ovu oblast vremenom mijenjala i bolje uredila.

Dokumenti kao što su politike, strategije, akcioni planovi i slični, u većini slučajeva, kreirali su se u saradnji sa međunarodnim organizacijama i na njihovu inicijativu. Primjetnim odsustvom tih organizacija zapažen je zastoj u kreiranju, praćenju i vrednovanju tih dokumenata.

Neki od najvećih problema i nedostataka su:

- *Ne postoji strategija smanjenja nasilja među vršnjacima na nivou BiH niti bilo koji dokumenti koji isključivo tretiraju nasilje u školi među srednjoškolicima, na drugim nivoima.*

- *Ne postoji koordinisan pristup u izradi politika, strategija, dokumenta, akcionih planova na različitim administrativnim nivoima niti sa relevantnim nevladinim organizacijama i udruženjima.*
- *Nije sprovedena evaluacija nad dokumentima čiji periodi implementacije su istekli.*
- *Pristupi rješavanja problema neformalnim obrazovanjem nisu zastupljeni u značajnoj mjeri. Ne postoji sistem licenciranja programa neformalnog obrazovanja koji bi omogućio priznavanje efikasnog programa prevencije nasilja među mladima.*

7. PREPORUKE

Rezultat ove analize koja ima za cilj da se ispita u kojoj mjeri i kako razne javne politike determinišu nasilje među mladima i njihov uticaj na stavove i ponašanje mladih su ove preporuke. One mogu biti korisne u formuliranju zahtjeva i ciljeva zagovaranja koji će, nadamo se, dovesti do boljega policy i zakonskog okvira, kvalitetnih preventivnih programa te unaprijediti transparentnost rada institucija i iskoristiti sve institucionalne i vaninstitucionalne kapacitete.

Preporuka 1.

Saradnja javnih institucija i NVO-a

- U velikom dijelu analiziranih dokumenta organizacije civilnog društva su prepoznate kao važan segment uključen u kreiranje i realizaciju mjera vezanih uz prevenciju nasilja. Tako su prema Strategijama za sprečavanje nasilja u porodici oba entiteta, nevladine organizacije jedan od aktera koji mogu pružati socijalnu, pravnu i psihološku pomoć žrtvama nasilja.
- S obzirom na činjenicu da su skoro sve „Sigurne kuće“ u BiH, organizovane i vođene od strane nevladinih organizacija vidljiva je i spremnost NVO-a za rad na ovoj temi. Ono na čemu se može poraditi i što jeste preporuka, da se radi na boljem i institucionalnijem umrežavanju institucija i NVO-a u ovoj oblasti.
- Potrebno je da se formira lista „mreže podrške“ borbi protiv nasilja među mladima, na svim nivoima (lokalni, kantonalni, entitetski, državni). Pod mrežom podrške se smatra lista javnih institucija, nevladinih organizacija i drugih aktera koji svojim kapacitetima mogu doprinijeti borbi protiv nasilja. Ovo je pogotovo značajno iz razloga što javne institucije nemaju kapaciteta da same odgovore na ove potrebe.

Preporuka 2.

Praćenje realizacije strategija i transparentnost

- Tijela državne vlasti su, u određenim područjima, usvojila politike i strategije koje omogućavaju kvalitetan rad na prevenciji nasilja te su javnosti djelimično dostupni podatci o njihovom provođenju.
- Kantonalna i lokalna samouprava trebala bi se pridržavati zajedničkih smjernica i uložiti dodatne napore kako bi se dostigli standardi uspostavljeni na nacionalnom nivou, kako u području unaprjeđenja politika i praksi, tako i u području otvorenosti i dostupnosti informacija javnosti. S obzirom na uočene regionalne razlike u pristupu pitanju prevencije i sprječavanja različitih oblika nasilja, važno je raditi na procjeni potreba u lokalnim zajednicama te osigurati podjednaku dostupnost i kvalitet programa u svim dijelovima BiH.
- Prikupljanje podataka o nasilju među djecom i mladima, razvoj, provođenje, praćenje i financiranje preventivnih programa je odgovornost tijela državne vlasti, regionalne i lokalne uprave i samouprave.
- Javne ustanove moraju biti otvorene za građane/ke i pružiti tražene informacije. I dok je dio politika dostupan javnosti na internetskim stranicama, situacija je drugačija s izvještajima o praćenju i monitoringu određenih politika.
- Problem je nedostatak sistemskog monitoringa i evaluacije javnih politika, tako da se politika za novo razdoblje kreira bez relevantnih informacija o rezultatima

prethodne, a često je i kašnjenje u donošenju politike.

Preporuka 3.

Poboljšati zakonski okvir u BiH i njegovu implementaciju

- Nedostatak zakona o maloljetničkim predstavnicima je jedan od ključnih problema za nepostojanje adekvatnih sankcija koje bi imale kako korektivni karakter tako i edukativni karakter u cilju smanjenja nasilja među mladima.
- Neadekvatno sprovođenje postojećih zakona u BiH (npr. Maloljetnici ne smiju da se kreću poslije 23. sata bez nadzora staratelja/roditelja) je opšteprisutno i mora se poraditi na njihovoj promociji i sprovođenju.
- Svi zakoni koji se mogu ticati nasilja među mladima moraju biti sinhronizovani i u svojim maksimalnim kapacitetima odgovarati potrebama smanjenja nasilja. (Krivični zakon, porodični zakon, Zakon o mladima, Zakon o ravnopravnosti itd.)

Preporuka 4.

Raditi na prevenciji

- Nadležne institucije i donosioci odluka ne prepoznaju u dovoljnoj mjeri važnost i dobrobit koju donosi integrisani i sistemski pristup prevenciji nasilja. Programi prevencije nasilja, pa tako i nasilja u adolescentskim vezama nisu prepoznati kao ključni prioritet rada

- Potrebno je razviti dugoročnu strategiju prevencije nasilja koja će uključiti i sistemsko prikupljanje informacija o provođenju programa prevencije institucija i organizacija civilnog društva i vrednovanja tog programa prevencije na korisnike/ce.
- Potrebna je i bolja koordinacija institucija i OCD-a koji rade na prevenciji u lokalnoj zajednici te izraditi katalog/popis preporučenih programa koji bi bili dostupni svim učesnicima.
- Kreirati posebne obuke stručnog usavršavanja prosvjetnih, zdravstvenih i drugih radnika/-ica na temu identifikovanja kategorija rizičnog ponašanja učenika/-ica i njihovu izloženost nasilju

---

8. DODACI

1. Zaključci radne grupe - Sarajevo
2. Zaključci radne grupe - Banja Luka
3. Upitnik za institucije

1. Izvještaj sa radnog sastanka „Mladi i nasilje“ - 30. septembar 2013., prostorije Fondacije CURE

Koji su to najčešći oblici nasilja kod mladih koje prepoznajemo u našem okruženju?

Šta mislite šta su najčešći uzroci pojave nasilja među mladima?

- Učesnice sastanka su se usaglasile da su prisutni svi pojavni oblici nasilja: psihičko nasilje, fizičko, ekonomsko, verbalno, nasilje na internetu...
- Indeks inkluzivnosti pokazuje da su dosta učestaliji verbalni oblici nasilja.
- Žrtve prolongiranog verbalnog nasilja imaju gore posljedice od kratkoročnog fizičkog nasilja,
- Porodice moraju biti funkcionalnije, kao primarna funkcija sprečavanja nasilja.
- Poruka društva je da se toleriše nasilje, ne radi se mnogo na prevenciji i kažnjavanju što daje pogrešnu poruku mladima.
- Nasilje se rješava na nivou pojedinaca.
- Zataškavanje i stid je razlog zasto se malo radi na sprecavanju nasilja.

- Porodica korjen problema. Trebalo bi da se čak i u predškolskom obrazovanju što više uključi porodica i stručno osoblje i da rade sa roditeljima ukoliko se primjeti da ta porodica ne funkcioniše.

Ima li institucija strategiju/politiku ili zakon za sprečavanje nasilja među mladima?

Ako da, koje su to politike, zakoni ili strategije?

- Zakoni nedovoljno tretiraju nasilje i stručna lica nemaju uporišta da rade.
- Pitanje maloljetničke delikvencije nam je neriješeno. Sve komponente u društvu moraju da budu uključene (što sada nije slučaj) u borbu protiv nasilja među mladima.
- Prepoznati su zakoni koji postoje i tiču se nasilja među mladima: Porodični zakon, Zakon zaštite od nasilja u porodici, Krivični zakon, Zakon obrazovanja.

Poteškoće i problemi na koje se nailazi u radu na „terenu“

- Nema nikakve koordinacije u vrtićima, osnovnim školama i srednjim školama, psihologa i pedagoga. Za sada ide sve preko lične inicijative.
- Najbitnije je rano djelovanje, ono što nosi iz porodice. Od malih nogu se nasilje percipira drugacije i toleriše. Roditelji su takođe ciljna grupa za rad na sprečavanju nasilja.
- Stručnjaci treba da budu edukovani za prepoznavanje nasilja
- trebalo bi da se prenose pedagoški kartoni iz vrtića do škole.
- Neprepoznavanje nasilja, potreba edukacija o tome šta je nasilje.

- Nekada se djeca više otvaraju nekome sa strane, gdje može da bude velika uloga i odgovornost NVO-a.
- Djeca/mladi su svjesni do koje granice mogu ići. Ne kažnjava se verbalno nasilje u školi, to učesnici primjete, za razliku od fizičkog nasilja.
- Ključni ljudi i stručnjaci moraju biti edukovani i voditi se pravilnicima, kako se ponašati u prepoznavanju nasilja.
- Oskudica je kadra u obrazovnom sektoru. Obrazovna politika nema sluha za sprečavanje nasilja.
- Kontinuirano stručno usavršavanje se radi samo od strane NVO
- Zakon ne predviđa obavezne terapije i savjetovanja. (naći resurse u zajednici)
- Nema besplatnih pregleda na psihoaktivne supstance.
- Ne postoji sankcionisanje maloljetnika.
- Zakoni koji postoje se ne sprovode u potpunosti (Zabrana maloljetnicima da budu iza 11 časova u gradu bez pratnje punoljetne osobe)

Prijedlozi i koraci ka smanjenju nasilja medju mladima?

- Prevencija je broj jedan na svim nivoima u obrazovanju.
- Razrednici (moraju voditi evidenciju o porodicama) postoji socijalna karta, uz pomoć stručnih saradnika.
- Poboljšavati komunikaciju i uvezanost mreže podrške (policija, sudstvo, zdravstvo, školstvo).

- Dopuniti postojeće zakone sa dijelom koji će obavezivati roditelje da učestvuju i sarađuju u smanjenju nasilja ili bar ukoliko se radi o njihovoj djeci.
- Zakonski napraviti **protokol** o saradnji mreže pomoći, institucije i druge podrške u zajednici.
- Nastavnici moraju biti osposobljeni da prepoznaju nasilje, bez obzira da li su stručna lica ili ne - Svaki čas je odgojni.
- Prevencije i edukacije trebaju da se rade sa zdravstvenim institucijama, policijom. Podrška u vidu savjetovanja, praćenja.
- Povećanje broja stručnog osoblja koji radi na ovoj temi
- Prosvjetno pedagoški zavodi/nadežna ministarstva treba da imaju listu savjetodavnih organizacija i institucija, nvo i drugih koji bi mogli nadomjestiti nedostatak državnih sredstava i institucija koje se bave ovom temom i obezbijediti kriterije i monitoring tih institucija.
- Zakon da se kafići i kladionice ne grade u blizini škole.

Primjeri dobre prakse

- Postoje indikatori i protokoli za nasilje (akcioni plan maloljetničke delikvecniije) u kantonu Sarajevo.
- U Hrvatskoj je nastavničko vijeće nadležno da iskaze mjeru savjetovanja, mjere kaznjavanja što olakšava i ubrzava proces a daje bolje rezultate

2. Izvještaj sa radnog sastanka „Mladi i nasilje“ - 19. septembar 2013., prostorije Perpetuum mobile

Koji su to najčešći oblici nasilja kod mladih koje prepoznajemo u našem okruženju?

Šta mislite šta su najčešći uzroci pojave nasilja među mladima?

- Učesnice sastanka su se usaglasile da je jedno od najprisutnijih nasilja cyber nasilje, odnosno nasilje na internetu i da je jedan od najvećih problema što je to u našim uslovima nemoguće kontrolisati.
- Verbalno nasilje je jedno od jako prisutih i korištenje peer pritiska u negativnom smislu (nagovaranje na konzumiranje alkohola, droga, cigareta, upotrebu nasilja itd)
- Posebno se kao vrsta nasilja među mladima može izdvojiti i gender zasnovano nasilje, koje se manifestuje kroz razne oblike.
- Porodica je okarakterisana kao nefunkcionalna i kao ćelija društva koju treba jačati ali se u ovom trenutku ne možemo osloniti na pozitivni kapacitet porodice.
- Nasilje se ne kažnjava, nasilje se ne spriječava i o tome se malo govori

Ima li institucija strategiju/politiku ili zakon za sprečavanje nasilja među mladima? Ako da, koje su to politike, zakoni ili strategije?

- Prepoznati su zakoni koji postoje i tiču se nasilja među mladima: Zakon obrazovanja, Porodični zakon, Zakon zaštite od nasilja u porodici, Krivični zakon, Strategija borbe protiv nasilja u porodici, UN konvencije...
- Nadležne institucije ne promovišu zakone dovoljno i ne rade na sprovođenju kvalitetnih zakona koje imamo.
- Većina zakona je samo zakon na papiru.

Poteškoće i problemi na koje se nailazi u radu na „terenu“

- Samo pojedine NVO rade na prevenciji nasilja, to za naše nadležne institucije uopšte nije problem.
- Nemamo edukovanog osoblja za prepoznavanje nasilja, a pogotovo kako adekvatno reagovati
- Institucije nisu dovoljno umrežene osim ako je riječ o najgorem slučaju oblika nasilja i to tek kada mediji reaguju.
- U školama je vrlo malo programa prevencije nasilja a trebalo bi da tamo najviše djelujemo.
- Nema sinhronizovanog odgovora na nasilje, pa djeca dobijaju poruku da se nasilje ne rješava i ne tretira kao problem.
- Nasilje u vezama je skoro nedodirljiva tema jer se njom niko ne bavi a takođe se kroz škole malo djeluje na ovu temu.

Prijedlozi i koraci ka smanjenju nasilja među mladima?

- Prevencija je broj jedan na svim nivoima u obrazovanju.
- Uspostaviti MREŽU PODRŠKE (institucije, nevladine organizacije, škole i svi drugi koji mogu biti partneri u sprečavanju nasilja)
- Poboljšavati komunikaciju i uvezanost mreže podrške (policija, sudstvo, zdravstvo, školstvo).

- Dopuniti postojeće zakone sa dijelom koji će se baviti prevencijom nasilja.
- Povećanje broja stručnog osoblja koji se bavi sprečavanjem nasilja.
- Uvoditi više stručnog osoblja u škole koji se bave ovom problematikom jer postojeće osoblje ne može u ovim kapacitetima odgovoriti na potrebe koje realno postoje
- Uvesti on-line kampanje i savjetovanja za mlade
- U okviru postojećih školskih planova rada više govoriti o problemima nasilja.

3. Upitnik za nadležne institucije

Nasilje među mladima UPITNIK

Puni naziv institucije	
Ime i prezime osobe koja je popunjavala upitnik	
Kontakt	Tel.
	e-mail
	Webstranica

1. Ima li institucija strategiju/politiku ili zakon za sprečavanje nasilja među mladima?
Da   Ne
2. Ako da, koje su to politike, zakoni ili strategije?
3. Je li strategija donesena na osnovu istraživanja?
Da   Ne
4. Postoji li izvještaj o provođenju?
Da   Ne

5. Ukoliko ne, postoje li aktivnosti na izradi?

Da Ne

6. Da li postoji druga strategija, politika ili zakon koji nisu direktno povezani sa prevencijom nasilja li se u jednom svom dijelu odnose i na tu temu?

Da Ne

7. Ako da, koja je to strategija/zakon/politika?

8. Da li institucija saraduje sa nevladinim organizacijama koje se bave nasiljem među mladima?

Da Ne

9. Postoje li izdvajanja za grantove projekata nevladinih organizacija koje se bave sprečavanjem nasilja među mladima?

Da Ne

10. Na koji način institucija daje svoj doprinos smanjenju i prevenciji nasilja među mladima?

Hvala

9. O AUTORICI

Bojana Trninić radi kao projekt menadžerica u organizaciji Perpetuum mobile – Centar za razvoj mladih i zajednice u Banja Luci na projektima koji promovišu ravnopravnost polova. Autorica je mnogobrojnih istraživanja o nasilju zasnovanog na polu mladima, ženama itd. Koordinatorica je jedinstvenog programa “Budi muško”, gde radi sa mladićima na unapređenju rodne ravnopravnosti i nenasilničkog ponašanja i stvaranju novog imidža “balkanskog muškarca”. proteklih 12 godina radi u nevladinom sektoru sa mladima i programa rodne ravnopravnosti, kao koordinatorica, trenerica, liderica kampanja i istraživanja. Diplomirala ekonomiju u javnom sektoru. Bojana veruje u neformalno obrazovanje i “učenje kroz rad”. Ona je majka dvije devojčice.

10. O FONDACIJI CURE

Fondacija CURE (CURE) je feminističko-aktivistička organizacija koja djeluje za jednakost spolova i rodova zalagajući se za pozitivne društvene promjene putem obrazovnih, umjetničkoculturnih i istraživačkih programa.

Fondacija CURE već petu godinu zaredom, prvo u sklopu projekta „Feminističke putujuće radionice“, a zatim u sklopu projekta „Rodno uvjetovano nasilje: Pogled iz drugog ugla – Nasilje u vezama mladih“, finansiranih od strane cfd – Christlicher Friedensdienst, organizuje niz radionica za mlade žene i djevojke, kao i za učenike/ce srednjih škola u cilju edukacije mladih o feminizmu, ženskim ljudskim pravima, kao i o nasilju, te o prevenciji istog. Ova analiza dokumenata je naš doprinos prevenciji rodno uvjetovanog nasilja, a posebno nasilja u vezama mladih.
